

BANKA
SLOVENIJE

EVROSISTEM

**Raziskava o
dostopnosti
finančnih virov
za podjetja**

Februar 2023

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Naslov: Raziskava o dostopnosti finančnih virov za podjetja

Leto: 2023

Izdajatelj:
Banka Slovenije
Slovenska 35, 1505 Ljubljana, Slovenija
www.bsi.si

Uporaba in objava podatkov ter delov besedila
sta dovoljeni le z navedbo vira.

© Banka Slovenije

Kazalo

O raziskavi	4
Najpomembnejše ugotovitve	4
1 Omejitveni dejavniki poslovanja podjetij	5
2 Potrebe in dostopnost zunanjih virov financiranja	6
2.1 Potrebe po zunanjem financiranju	6
2.2 Dostopnost zunanjega financiranja	6
2.3 Finančna vrzel	7
2.4 Namen porabe sredstev	7
3 Dejavniki, ki vplivajo na dostopnost in omejitve zunanjih virov financiranja	8
3.1 Razlogi podjetij, da ne zaprosijo za zunanje financiranje	8
3.2 Dejavniki, ki vplivajo na zunanje financiranje	9
3.3 Pogoji bančnega financiranja	9
4 Vložene zahteve in uspešnost	10
4.1 Vložene zahteve	10
4.2 Uspešnost vloženih zahtev	11
5 Pričakovanja o dostopnosti financiranja in namera investiranja	11
5.1 Pričakovanja glede dostopnosti zunanjega financiranja	11
5.2 Načrtovane investicije v treh letih	12
5.3 Viri financiranja načrtovanih investicij	12
5.4 Predviden obseg načrtovanih investicij	13
6 Vpliv višjih stroškov energentov na poslovanje podjetij	14
6.1 Povišanje stroškov energentov	14
6.2 Pričakovanja o vplivu višjih stroškov energentov na poslovanje podjetij	14
6.3 Ukrepi podjetij zaradi višjih stroškov energentov	15
7 Dodatno mnenje	15
8 Metodološke opombe	16
Začasni podatki	16
Uteževanje podatkov	16
Finančna vrzel	16

O raziskavi

Banka Slovenije od 2011 izvaja raziskavo o dostopnosti finančnih virov za podjetja, od 2016 naprej pa, predvsem zaradi zmanjševanja poročevalskega bremena podjetij in drugih sinergij, v sodelovanju s SID banko.

Namen raziskave je pridobiti mnenje podjetij o financiranju v Sloveniji. Pri tem so podjetja razdeljena po velikosti (mikro, mala, srednja in velika podjetja) in dejavnosti (industrija, gradbeništvo, trgovina in storitve).

V 2022 je bilo v vzorcu 3.211 podjetij. Odgovorilo jih je 1.107, kar pomeni, da je bila stopnja odgovora 31 %.

V 2022 so bila nekatera vprašanja dopolnjena, spremenjena ali ukinjena: ukinili smo vprašanja o vplivu epidemije na poslovanje, dodali pa smo tudi tri vprašanja **o vplivu stroškov energije na poslovanje podjetij**. Kljub spremembam smo ohranili primerljivost s preteklimi vprašalniki in z vprašalnikom ECB.

Najpomembnejše ugotovitve

Podjetja stanje glede dostopnosti financiranja v letu 2022 ocenjujejo bolj zadržano kot v letu 2021. Slabše ocene so posledica povečanja negotovosti pri poslovanju (rast vhodnih cen, negotove dobavne verige, nižje povpraševanje) in zaostritev pogojev bančnega financiranja (višje obrestne mere in drugi stroški ter pogoji). Poslabšanje so zaznala predvsem manjša in srednja podjetja (MSP) ter mikro podjetja, medtem ko so zaznave velikih podjetij ugodnejše. Podjetja pričakujejo, da bo v 2023 dostopnost do financiranja v splošnem slabša za vse vire financiranja.

Dostopnost financiranja je sicer eden izmed **najmanj pomembnih** omejitvenih dejavnikov poslovanja za podjetja. **Najbolj sta jih omejevala naraščajoča inflacija in negotovo domače povpraševanje, sledijo pa višji stroški proizvodnje oziroma dela in omejena dostopnost kvalificiranega osebja ali menedžerjev.** Kot že v preteklih raziskavah so pomembni omejitveni dejavnik še tuje povpraševanje za velika podjetja in predpisi ter plačilna disciplina za MSP.

V 2022 so se zaradi negotovosti pri poslovanju in naraščajočih cen potrebe podjetij po financiranju povečale, obenem se je poslabšala dostopnost večine virov financiranja, zato je tudi finančna vrzel v 2022 višja kot v 2021 in podobno visoka kot v letu epidemije 2020. Podjetja so financiranje namenila za investicije, tekoče poslovanje ter raziskave in razvoj.

Podjetja so v 2022 povečala število vlog za večino virov zunanjega financiranja. Pri pridobivanju zelenih sredstev za vse vire financiranja so bila uspešna, tudi delež zavrnjenih vlog je ostal zanemarljiv.

V 2022 je velika večina podjetij odgovorila, da namerava investirati v naslednjih treh letih. Največ podjetij bo investiralo v opremo in stroje, v nepremičnine in širitev

poslovanja. Zelo pa se je povečal delež podjetij, ki nameravajo investirati v energetske obnove stavb. Podjetja bodo investicije financirala predvsem z lastnimi viri in bančnimi posojili.

Vpliv višjih stroškov energentov v 2022 je bil za podjetja velik, približno 80 % podjetij poroča, da so se stroški energentov povečali za več kot 5 %. Od teh okoli četrtina ocenjuje, da jim v obdobju enega leta ne bo uspelo kriti višjih stroškov energije, približno **polovica pa, da bodo višje stroške energije zmogli plačati tudi v prihodnosti**. Na to pomembno vplivajo ukrepi za izboljšanje energetske učinkovitosti in samooskrbe z električno energijo, po drugi strani pa so podjetja tudi že zvišala cene proizvodov in storitev ter preverila obstoječe pogodbe z dobavitelji. Višje cene energentov so tudi pomembno vplivale na povečane potrebe po financiranju.

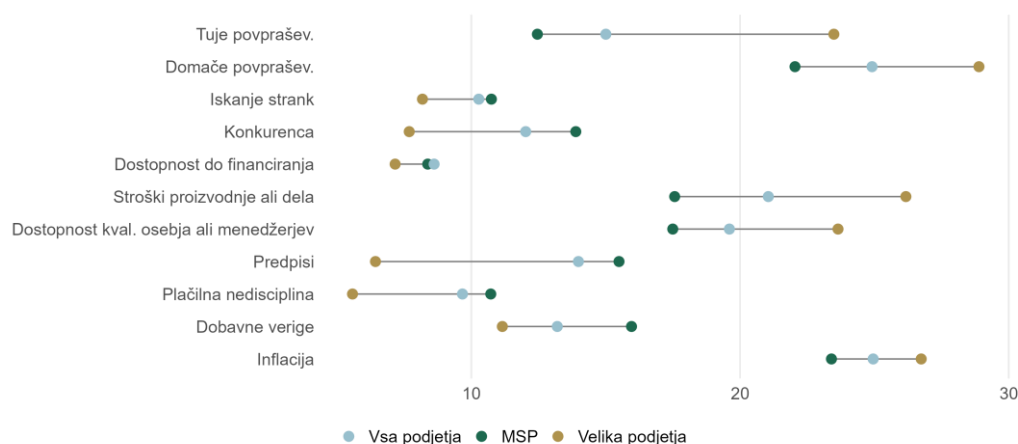
1 Omejitveni dejavniki poslovanja podjetij

Podjetja v 2022 najbolj omejujeta inflacija in domače povpraševanje (oboje 25 %), sledijo pa stroški proizvodnje oziroma dela in dostopnost kvalificiranega osebja ali menedžerjev (oboje 20 %). Za velika podjetja je zelo pomemben omejitveni dejavnik tuje povpraševanje, za MSP pa predpisi in dobavne verige.

Dejavnika inflacije in dobavnih verig smo dodali v vprašalnik v 2022, zato primerjava s preteklimi leti ni na voljo. Za druge dejavnike se je v 2022 glede na 2021 najbolj povečal pomen domačega povpraševanja za MSP (4 odstotne točke) in za velika podjetja (10 odstotnih točk), medtem ko se je za velika podjetja povečal tudi pomen dostopnosti kvalificiranega osebja ali izkušenih menedžerjev (8 odstotnih točk) in stroškov proizvodnje oziroma dela (7 odstotnih točk).

Dostopnost financiranja je tudi v 2022 eden izmed **najmanj pomembnih** omejitvenih dejavnikov poslovanja za podjetja (pod 10 %), vendar se je v 2022 povečal delež velikih podjetij (za 5 odstotnih točk), ki so izbrala, da financiranje omejuje poslovanje.

Slika 1: Omejitveni dejavniki poslovanja podjetij (v %)

Vir: Anketa in preračun BS. Vsa podjetja.
Opomba: Podatki na sliki prikazujejo odgovor »5 – zelo omejuje«.

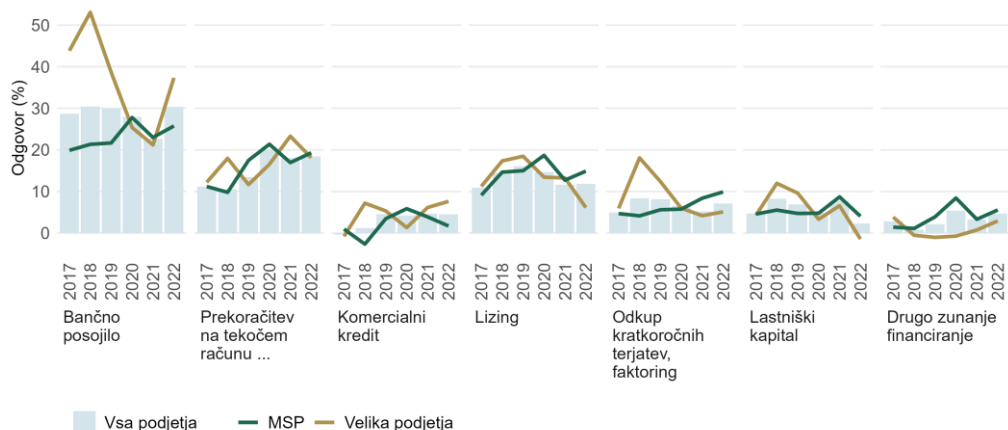
Potrebe in dostopnost zunanjih virov financiranja

2.1 Potrebe po zunanjem financiranju

V 2022 podjetja poročajo o povečanih potrebah (povpraševanju) po vseh zunanjih virih financiranja, največ po bančnih virih in lizingu.

V 2022 so se glede na 2021 zelo povečale neto potrebe podjetij po bančnih posojilih (8 odstotnih točk), zmanjšale pa neto potrebe po lastniškem kapitalu (5 odstotnih točk), medtem ko so potrebe po drugih virih ostale nespremenjene. Podobno gibanje zaznamo tako za velika podjetja kot za MSP, vendar je povečanje potreb izrazitejše pri velikih podjetjih, katerih potrebe po bančnem posojilu so se zelo povečale (16 odstotnih točk), pri MSP pa le za 3 odstotne točke. Velika podjetja so zmanjšala povpraševanje po lastniškem kapitalu za 8 odstotnih točk, MSP pa za 5. Velika podjetja so zmanjšala neto potrebe po lizingu (7 odstotnih točk), neto potrebe po drugih virih financiranja za oba tipa podjetij pa so ostale nespremenjene.

Slika 2: Potrebe po zunanjem financiranju

Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so zaprosila za zunanje financiranje.

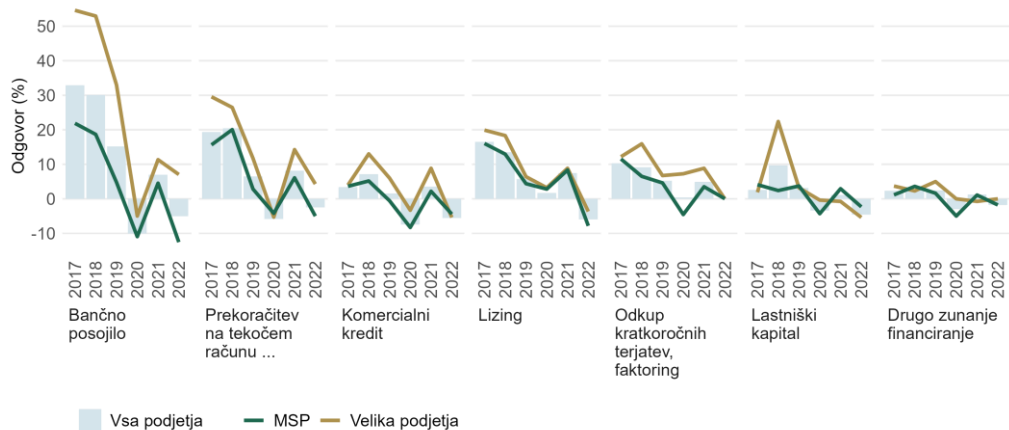
Opomba 1: Neto potrebe so razlika med odgovori »povečal« in »zmanjšal«.

Opomba 2: Prekoračitev na tekočem računu ... je okrajšava za vir prekoračitev na tekočem računu ali kreditna linija ali negativno stanje na kreditnih karticah.

2.2 Dostopnost zunanjega financiranja

Po izboljšanju dostopnosti vseh zunanjih virov financiranja v 2021 se je ta v 2022 v splošnem poslabšala (neto dostopnost je negativna). Podjetja so poročala o približno enakem poslabšanju neto dostopnosti financiranja za vse vire zunanjega financiranja (okoli 5 odstotnih točk), razen dostopnosti drugega zunanjega financiranja in odkupa kratkoročnih terjatev ali faktoringa. Poslabšanje **dostopnosti bančnih virov** je prizadelo predvsem MSP in mikro podjetja. Velika podjetja so dostopnost bančnih virov financiranja še vedno ocenjevala pozitivno.

Slika 3: Dostopnost zunanjega financiranja

Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so zaprosila za zunanje financiranje.

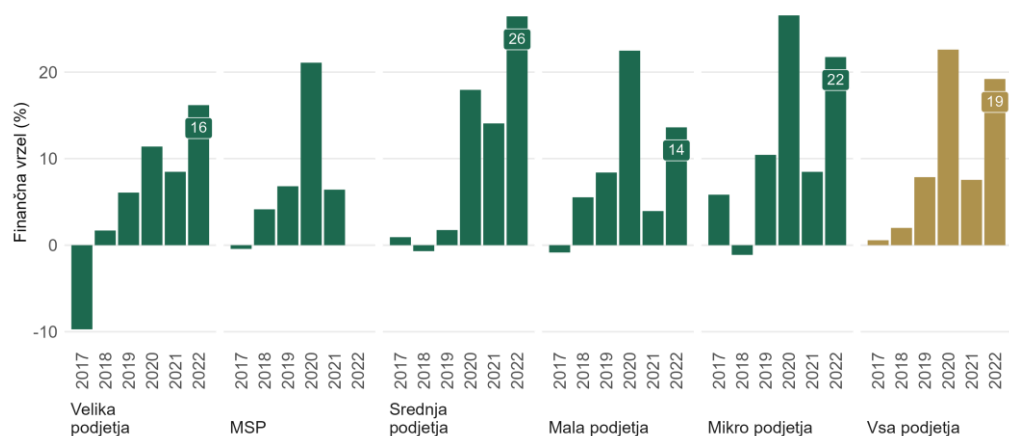
Opomba 1: Neto dostopnost je razlika med odgovori »izboljšala« in »poslabšala«.

Opomba 2: Prekoračitev na tekočem računu ... je okrajšava za vir prekoračitev na tekočem računu ali kreditna linija ali negativno stanje na kreditnih karticah.

2.3 Finančna vrzel

Povečanje potreb in hkratno poslabšanje dostopnosti zunanjega financiranja pomeni, da se je v 2022 finančna vrzel povečala (podrobneje o izračunu glej metodološke opombe). Finančna vrzel v 2022 je tako bistveno večja kot v 2021 in je le nekaj manjša kot leta 2020 (čas epidemije).

Slika 4: Finančna vrzel

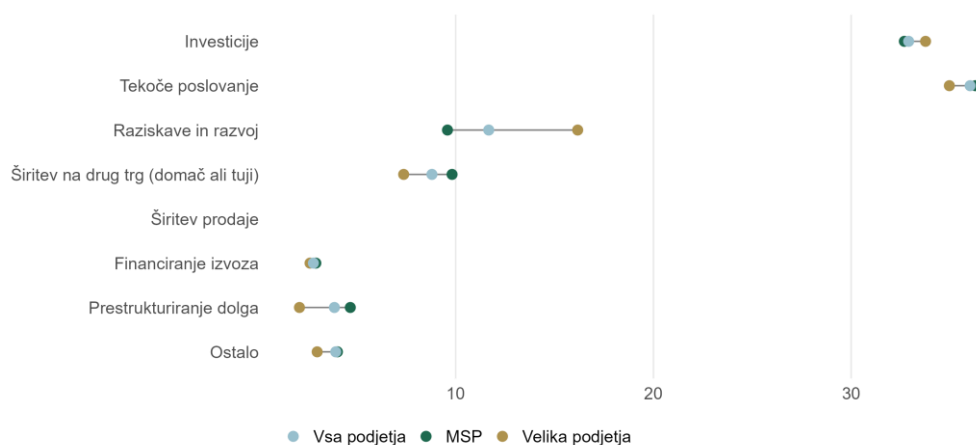
Vir: Anketa in preračun BS. Podjetja, ki so označila, da je dejavnik relevanten.

2.4 Namen porabe sredstev

Podjetja namenijo največ sredstev za investicije in tekoče poslovanje. V strukturi porabe pridobljenih zunanjih finančnih virov se povečujejo sredstva za raziskave in razvoj.

V 2022 so glede na 2021 velika podjetja zelo povečala sredstva za raziskave in razvoj (11 odstotnih točk) ter zmanjšala porabo sredstev za investicije in tekoče poslovanje, medtem ko so MSP povečali porabo sredstev za ta dva namena. Za druge namene financiranja ni bilo bistvenih sprememb.

Slika 5: Namen porabe sredstev (v %)

Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so zaprosila za zunanje financiranje. Podjetje je lahko izbralo več odgovorov.

3 Dejavniki, ki vplivajo na dostopnost in omejitve zunanjih virov financiranja

3.1 Razlogi podjetij, da ne zaprosijo za zunanje financiranje

V 2022 se je glede na 2021 zelo zmanjšalo število podjetij, ki niso zaprosila za zunanje vire financiranja. Takih je bilo v letu 2021 še 59 %, v letu 2022 pa le še 40 %. Med tistimi, ki niso zaprosila za zunanje financiranje, pa večina meni, da imajo še dovolj lastnih virov, ali pa so odložila investicijske projekte, zato da ni bilo potrebno zunanje financiranje. V 2022 od velikih podjetij 13 % ni zaprosilo za zunanje financiranje, ker menijo, da so bile zahteve bank po zavarovanju posojila nesprejemljive. To lahko povežemo s splošno oceno velikih podjetij, da se je dostopnost zunanjega financiranja poslabšala.

Tabela 1: Razlogi podjetij, da ne zaprosijo za zunanje financiranje

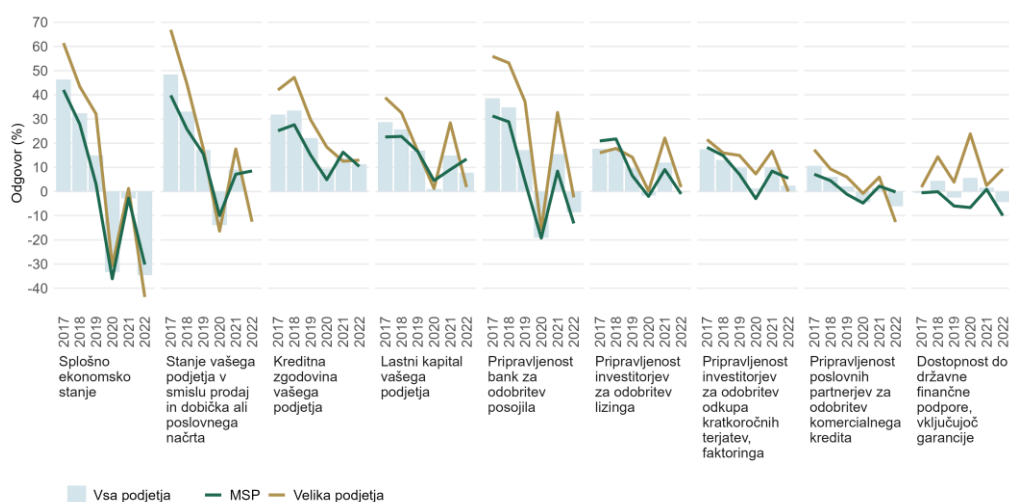
(V %)	Vsa podjetja			MSP			Velika podjetja		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
NISO zaprosili za zunanje vire financiranja	48	59	40	51	56	41	29	57	29
Razlog, da niste zaprosili za zunanje financiranje									
Imamo dovolj notranjih virov (privarčevani zaslužek, prodana sredstva)	60	77	71	64	77	73	63	94	82
Investicijski projekt je bil odložen	10	3	6	10	3	6	11	0	5
Postopek za odobritev zunanjega financiranja je preveč kompleksen	5	3	2	4	3	3	0	0	0
Stroški financiranja so previsoki	3	2	3	3	2	4	0	2	0
Zahteve bank po zavarovanju posojila so bile nesprejemljive	4	2	5	3	2	2	0	0	13
Zaradi možne zavrnitve prošnje za zunanje financiranje	3	2	2	4	3	1	0	0	0
Ostalo	15	11	10	10	10	10	26	4	0

Vir: Anketa BS. Podjetja, ki niso zaprosila za zunanje financiranje.

3.2 Dejavniki, ki vplivajo na zunanje financiranje

Dejavnike, ki vplivajo na dostopnost zunanjega financiranja, so podjetja v 2022 večinoma ocenila slabše kot v 2021. Podjetja pozitivno ocenjujejo le dejavnike, povezane z njihovim poslovanjem¹ (razen za dejavnik stanje vašega podjetja v smislu prodaj in dobička), in pripravljenost investorjev za odobritev odkupa kratkoročnih terjatev ali faktoringa. Druge dejavnike ocenjujejo negativno oziroma nevtrarno. Podjetja ocenjujejo, da na dostopnost financiranja najbolj negativno vpliva splošno ekonomsko stanje (velika 44 odstotnih točk, MSP 30 odstotnih točk), najbolj pozitivno pa kreditna zgodovina in lastni kapital podjetja. MSP pozitivno ocenjujejo še stanje glede dobička in prometa (neto 9 odstotnih točk), medtem ko velika podjetja ocenjujejo, da ta dejavnik negativno vpliva na dostopnost financiranja (neto 13 odstotnih točk). **Pripravljenost bank za odobritev posojila** slabše oz. bolj neto negativno ocenjujejo MSP (13 odstotnih točk) kot pa velika podjetja (2 odstotni točki).

Slika 6: Dejavniki, ki vplivajo na zunanje financiranje

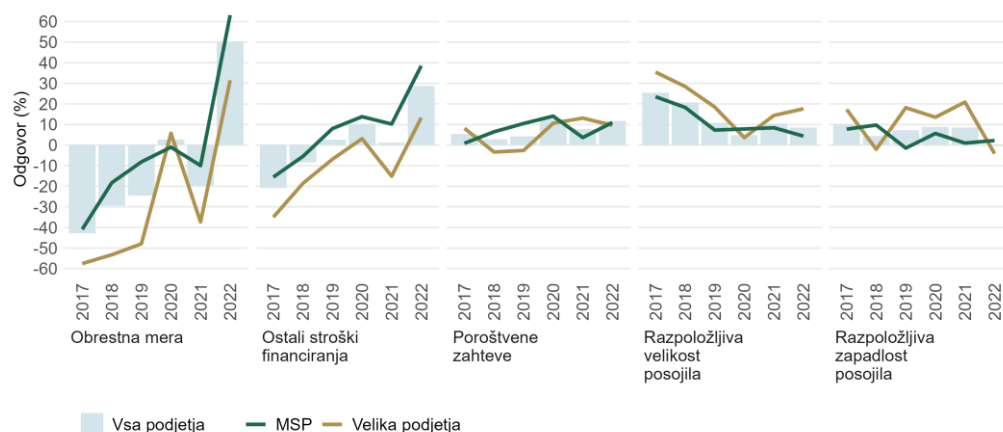
Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so zaprosila za zunanje financiranje.
Opomba: Neto dostopnost je razlika med odgovori »izboljšala« in »poslabšala«.

3.3 Pogoji bančnega financiranja

V 2022 so podjetja zaznala zaostritev cenovnih pogojev bančnega financiranja, medtem ko so o necenovnih pogojih poročala, da so ostali nespremenjeni, razen za razpoložljivo zapadlost posojila, ki se je zmanjšala. Gibanje odgovorov MSP in velikih podjetij je usklajeno z obrestno mero in drugimi stroški financiranja, ki so se v 2022 pomembno povečali. Razlika je v razpoložljivi zapadlosti posojila, ki se je za velika podjetja zmanjšala, za MSP pa ostala nespremenjena.

¹ Dejavniki, povezani s poslovanjem podjetij, so: stanje vašega podjetja v smislu prodaj in dobička, kreditna zgodovina vašega podjetja in lastni kapital vašega podjetja.

Slika 7: Pogoji bančnega financiranja

Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so zaprosila za financiranje v bančnem sistemu.

Opomba: Neto pogoji so razlika med odgovori »Se je povečala« in »Se je zmanjšala«.

4 Vložene zahteve in uspešnost

4.1 Vložene zahteve

V skladu s povečanjem potreb podjetij po zunanjih virih financiranja se je v 2022 povečalo število vloženih zahtev za vse vire financiranja, razen za drugo zunanje financiranje. Najbolj se je povečalo število vlog za bančna posojila. Velika podjetja in MSP so povečali vloge za bančna posojila in lizing, po drugi strani pa so zmanjšali število vlog za druge bančne vire. V 2022 so glede na 2021 podjetja vložila več zahtev predvsem za kratkoročna posojila, velika podjetja pa še za posojila nad pet do vključno deset let.

Tabela 2: Vložene zahteve

(V %)	Vsa podjetja			MSP			Velika podjetja			
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	
Bančno posojilo*	33	27	38	32	24	38	45	37	48	
Prekoračitev na tekočem računu, kreditna linija, negativno stanje na kreditnih karticah	24	21	25	22	18	26	34	29	26	
Komercialni kredit	6	4	4	4	5	3	9	2	7	
Lizing	24	17	24	22	20	27	35	17	22	
Odkup kratkoročnih terjatev, faktoring	12	8	9	10	9	14	18	9	5	
Drugo zunanje financiranje	11	5	3	7	8	2	21	1	6	
Bančna posojila po ročnosti**										
Bančno posojilo do enega leta	19	14	22	17	13	21	28	20	33	
Bančno posojilo nad enim in do vključno pet let	15	14	18	15	11	18	17	19	17	
Bančno posojilo nad pet in do vključno deset let	10	6	11	9	5	9	14	9	19	
Bančno posojilo nad deset let	4	1	3	2	1	3	9	0	4	

Vir: Anketa in preračun BS. Podjetja, ki so zaprosila za zunanje financiranje.

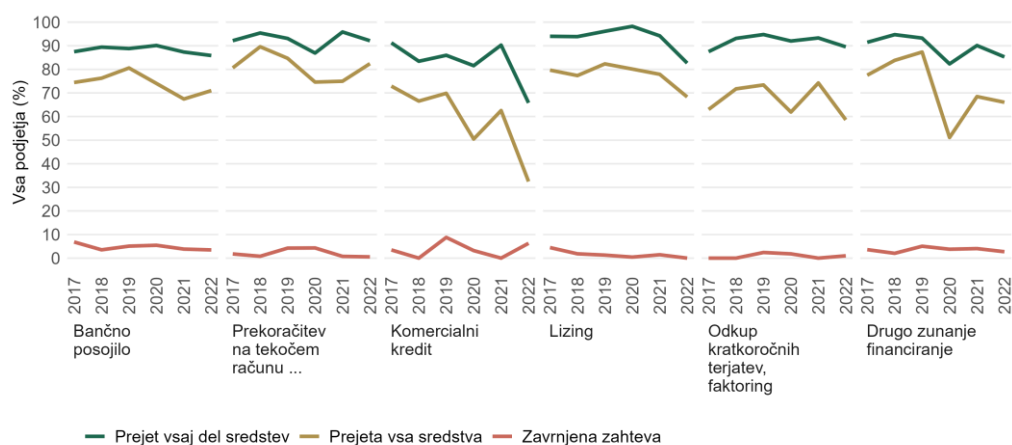
Opomba: * V podatku za bančno posojilo upoštevamo podjetja, ki so vložila zahtevo za katero koli ročnost, samo enkrat.

** V podatkih za bančno posojilo po ročnostih so upoštevane vse vloge podjetij.

4.2 Uspešnost vloženih zahtev

Podjetja so uspešna pri pridobivanju zunanjih virov, okoli 90 % podjetij prejme vsaj del zelenih sredstev, medtem ko je število zavrženih vlog zanemarljivo za vse vire.

Slika 8: Uspešnost vloženih zahtev

Vir: Anketa in preračun BS. Podjetja, ki so zaprosila za zunanje financiranje.

Opomba: Prejeta vsa sredstva vključuje samo podjetja, ki so dobila vsa zahtevana sredstva (100-% uspešnost). Prejet vsaj del sredstev vključuje vsa podjetja, ki so dobila del zahtevanih sredstev (manj od 100 %).

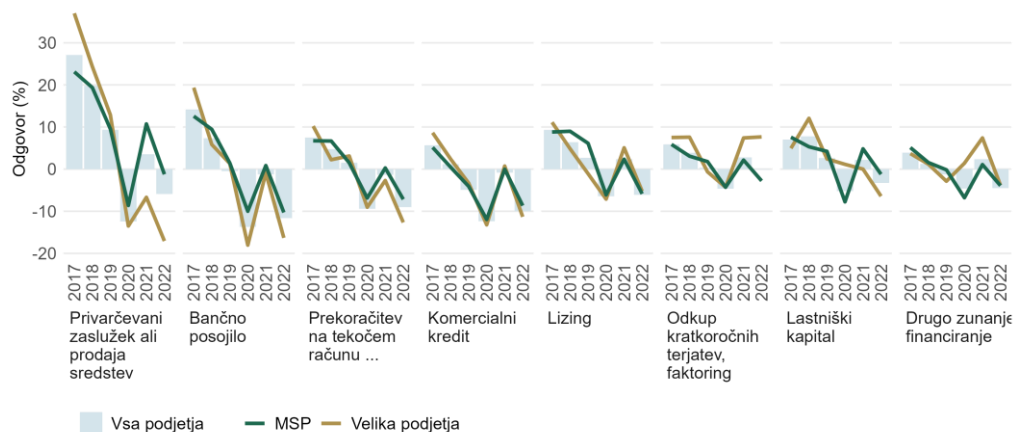
V 2022 je glede na 2021 malo večji delež podjetij prejel vsa zahtevana sredstva za oba bančna vira, manjši delež podjetij je prejel vsaj del sredstev, medtem ko je delež zavrženih vlog ostal nespremenjen. V tem obdobju se je uspešnost pridobivanja sredstev iz nebančnih virov poslabšala, najbolj financiranje s komercialnimi krediti in lizingom. Podobno gibanje uspešnosti velja tudi za vse velikosti podjetij.

5 Pričakovanja o dostopnosti financiranja in namera investiranja

5.1 Pričakovanja glede dostopnosti zunanjega financiranja

Podjetja pričakujejo, da bo v 2023 dostopnost financiranja težja za vse vire financiranja. Podjetja ne glede na velikost pričakujejo poslabšanje dostopnosti zunanjega financiranja za vse dejavnike, razen velika za odkup kratkoročnih terjatev in faktoring. Podobno kot pri dejavniki, ki vplivajo na dostopnost financiranja, manj MSP v 2023 pričakuje poslabšanje uspešnosti poslovanja (dejavniki privarčevani zaslužek ali prodaja sredstev), kot pa to velja za velika podjetja.

Slika 9: Pričakovanja glede dostopnosti zunanjega financiranja

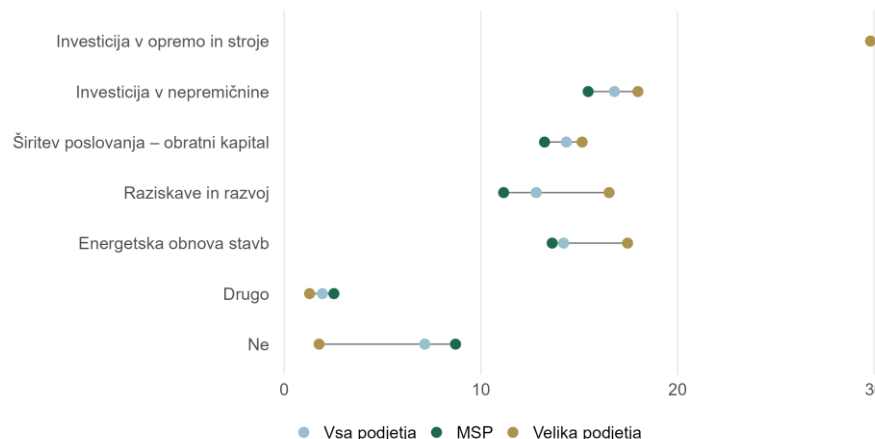
Vir: Anketa BS. Vsa podjetja.

Opomba: Neto pričakovanje o dostopnosti je izračunano kot razlika med odgovori »Se bo izboljšala« in »Se bo poslabšala«.

5.2 Načrtovane investicije v treh letih

Večina podjetij namerava v naslednjih treh letih investirati, samo 7 % podjetij ne (9 % MSP in 2 % velikih podjetij). Delež podjetij, ki ne nameravajo investirati, se med leti le malo spreminja. Največ podjetij bo investiralo v opremo in stroje, v nepremičnine in širitev poslovanja, vendar se je ta delež v 2022 zmanjšal. V skladu z višanjem stroškov energije na trgu se je zelo povečal delež podjetij, ki nameravajo investirati v energetska obnovo stavb (MSP za 5 odstotnih točk; velika podjetja za 2 odstotni točki). Delež velikih podjetij, ki načrtujejo investicije v energetska obnovo stavb, se povečuje že od 2018.

Slika 10: Načrtovane investicije v 3 letih (v %)

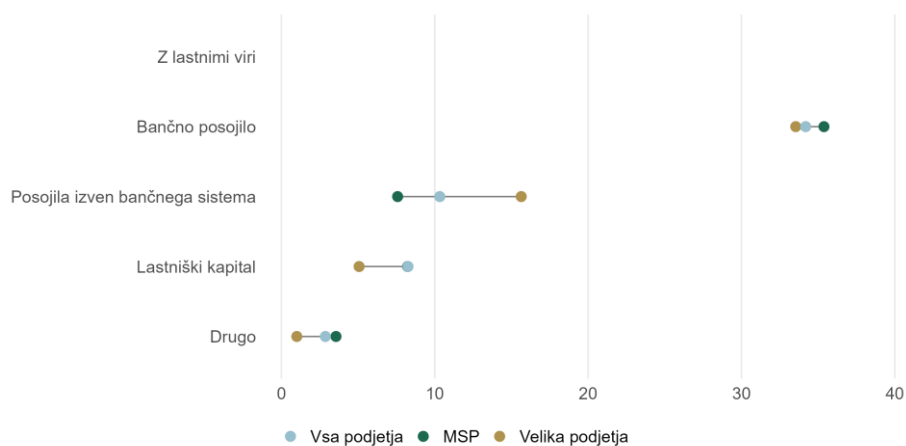

Vir: Anketa BS. Vsa podjetja. Podjetja so lahko izbrala več odgovorov.

5.3 Viri financiranja načrtovanih investicij

Podjetja nameravajo financirati načrtovane investicije predvsem z lastnimi viri in manj z bančnim posojilom. Manj pomembna vira financiranja sta posojilo zunaj bančnega sistema, ki ga namerava uporabiti več velikih podjetij, in lastniški kapital, pri katerem pa razlik med obema vrstama podjetij ni.

Slika 11: Viri financiranja načrtovanih investicij (v %)

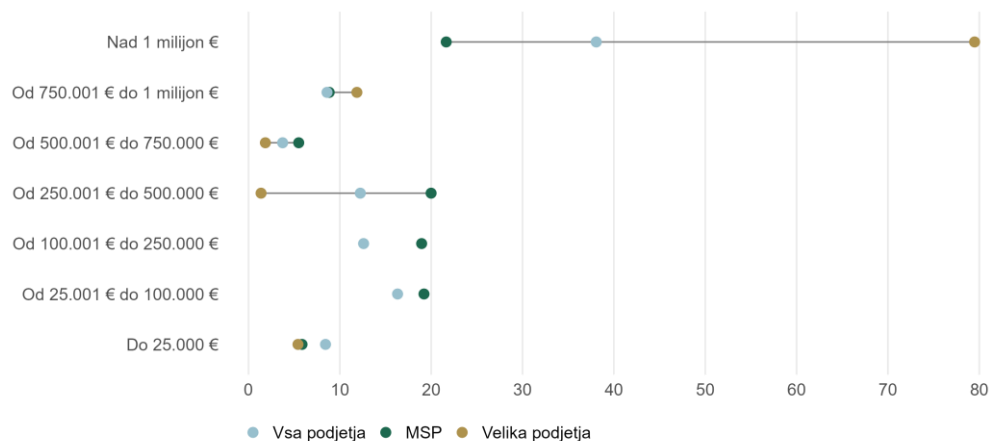

Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so na vprašanje o načrtovanih investicijah odgovorila, da bodo investirala. Podjetja so lahko izbrala več odgovorov.

5.4 Predviden obseg načrtovanih investicij

Predviden obseg zunanjih virov financiranja za načrtovane investicije se ne spreminja veliko med leti. Največ velikih podjetij bo investiralo nad milijon evrov, medtem ko bo večina MSP investirala manj od milijona evrov.

Slika 12: Predviden obseg načrtovanih investicij

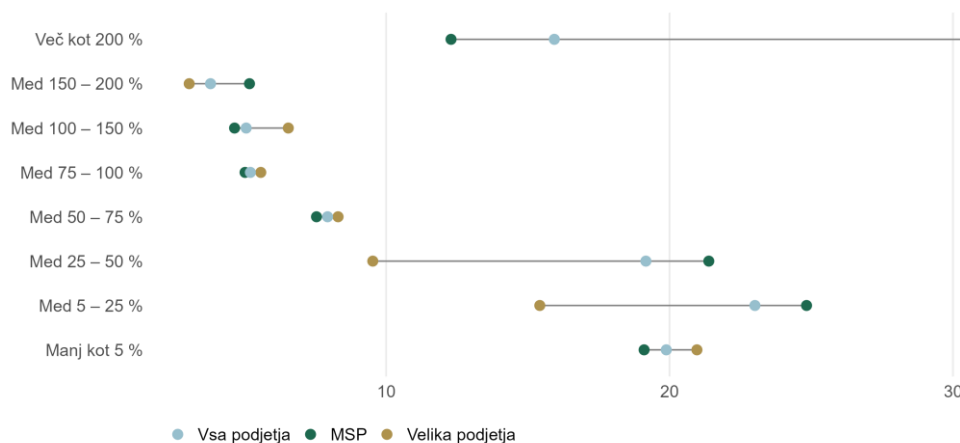
Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so na vprašanje o načrtovanih investicijah odgovorila, da bodo investirala. Podjetja so lahko izbrala en odgovor.

Vpliv višjih stroškov energentov na poslovanje podjetij

6.1 Povišanje stroškov energentov

V 2022 so se okoli 80 % podjetjem stroški energentov povečali za več kot 5 %, drugim 20 % pa za manj. Izrazita razlika med podjetji je, da je skoraj 31 % velikih podjetij poročalo, da so se jim stroški energentov povečali za več kot 200 %, medtem ko je bilo takih samo 12 % MSP.

Slika 13: Povišanje stroškov energentov v 2022

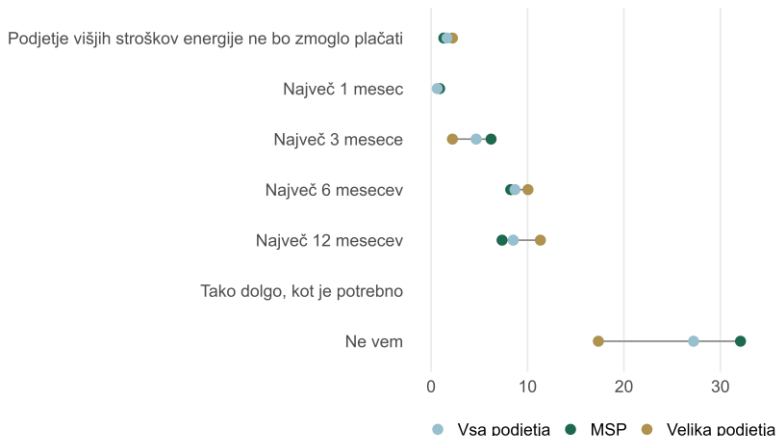

Vir: Anketa BS. Vsa podjetja.

6.2 Pričakovanja o vplivu višjih stroškov energentov na poslovanje podjetij

Samo 2 % podjetij je mnenja, da višjih stroškov energije ne bodo zmogla plačati, na drugi strani pa je skoraj 50 % podjetij odgovorilo, da bodo višje stroške energije zmogla plačati tudi v prihodnosti (odgovor »Tako dolgo, kot je treba«). Večjih razlik med MSP in velikimi podjetji ni.

Slika 14: Pomen dejavnikov v epidemiji (v %)

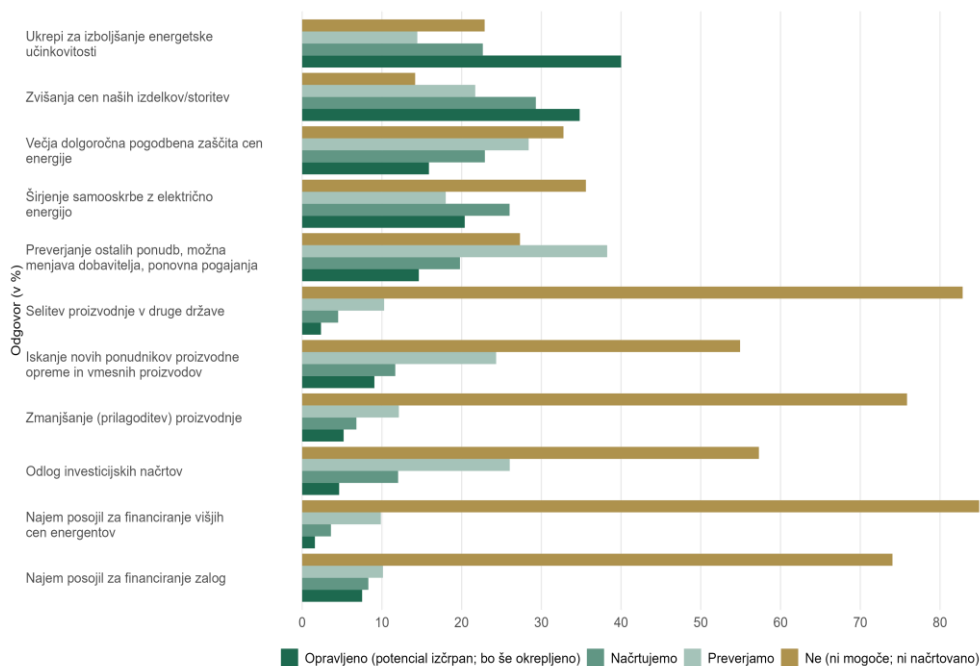
Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so se jim stroški energentov povečali za več kot 5 %.

6.3 Ukrepi podjetij zaradi višjih stroškov energentov

Podjetja se višjim stroškom energije prilagajajo. Večina je že izvedla oziroma bo še okrepila ukrepe za izboljšanje energetske učinkovitosti, zvišanje cen izdelkom oziroma storitvam, širila samooskrbo z električno energijo in preverila druge ponudbe, vključno z menjavo dobavitelja in ponovnimi pogajanja.

Večina podjetij ne namerava seliti oziroma zmanjšati proizvodnje, najeti posojil za financiranje višjih cen energije oziroma zalog in ne namerava odložiti investicijskih načrtov. Več velikih kot MSP je uporabilo ukrepe, razlika je velika predvsem pri ukrepih za izboljšanje energetske učinkovitosti (75 % velika, 27 % MSP) in pri večji dolgoročni pogodbeni zaščiti cen energije (35 % velika, 7 % MSP).

Slika 15: Ukrepi podjetij zaradi višjih stroškov energentov

Vir: Anketa BS. Podjetja, ki so se jim stroški energentov povišali za več kot 5 %.

Opomba 1: Podjetja so lahko izbrala več odgovorov.

Opomba 2: Odgovor: »Opravljen (potencial izčrpan; bo še okrepljeno)« združuje odgovora: »Že opravljeno, potencial izčrpan« in »Že opravljeno, bo še okrepljeno«. Odgovor »Ne (ni mogoče; ni načrtovano)« združuje odgovora: »Ni mogoče« in »Ni relevantno«.

7

Dodatno mnenje

Podjetja smo na koncu ankete vprašali, ali imajo dodatno mnenje. Glede na to, da so se zaznave na področju financiranja v 2022 poslabšale, je presenetljivo, da se je zmanjšalo število podjetij, ki so oddala dodatno mnenje. V 2022 je samo 27 podjetij oddalo dodatno mnenje o zunanjem financiranju, v 2021 je bilo takih 60. Še vedno je več negativnih kot pozitivnih mnenj, se pa je število pozitivnih mnenj povečalo.

Precej je mnenj podjetij o njihovem položaju in stanju na področju zunanjega financiranja. Največ mnenj se je nanašalo na dejstvo, da ne potrebujejo zunanjega financiranja (zaradi lastnikov, načina poslovanja) in da anketa zanje ni primerna. Sledilo je mnenje o bankah (6), pri čemer so podjetja poudarila, da mala podjetja ne dobijo posojila, in predlagala hitrejšo odobritev posojil in subvencioniranje obrestnih mer. Druga mnenja

so bila zelo razpršena, nanašala so se na dostopnost zunanjega financiranja, podjetniški sklad in na splošno ekonomsko stanje.

8

Metodološke opombe

Začasni podatki

Podatki ankete za preteklo leto (2021) so začasni, ker še ni končnih podatkov o številu zaposlenih v dejavnosti za posamezno velikost podjetja.

Podatki ankete za tekoče leto (2022) so začasni, ker podatkov o skupnem številu zaposlenih po dejavnosti in velikosti podjetja še ni. Za preračun anketnih podatkov anketnega leta smo uporabili podatke o skupnem številu zaposlenih po dejavnosti in velikosti iz preteklega leta.

Uteževanje podatkov

V anketi o virih financiranja podjetij so podjetja razdeljena po stratumih glede na velikost in dejavnost. Za izračun **podatkov po stratumih** uporabimo **vzorčne uteži**, ki so enake obratni vrednosti verjetnosti izbora v vzorec s tem, da so popravljene za neodgovor. Predpostavljamo tudi, da se neodgovor ne razlikuje bistveno od odgovora.

Pri seštevanju (agregiranju) podatkov v podatke po velikosti, dejavnosti in za vsa podjetja pa naletimo na težavo, saj je število podjetij v posameznem stratumu zelo različno. Na primer velikih podjetij je malo, mikro podjetij pa veliko. Zato pri agregiranju podatkov po dejavnostih odgovori mikro podjetij prevladajo nad odgovori vseh drugih tipov podjetij in je rezultat za dejavnost zelo podoben odgovoru mikro podjetij iz te dejavnosti.

Zato se pri **agregiranju kvalitativnih podatkov** podjetjem določi utež, ki odraža njihovo pomembnost v gospodarstvu (**utež velikosti**). Za izračun agregiranih podatkov po velikosti oziroma dejavnosti smo uporabili podatke SURS o skupnem številu zaposlenih v dejavnosti za posamezno velikost podjetja.

Finančna vrzel

Izračun kazalnika finančne vrzeli temelji na metodologiji ECB. ECB² pri pripravi kazalnika izhaja iz vprašanj o potrebah (povpraševanju) po posameznih dejavnostih in njihovi dostopnosti (ponudbi). Tako izračunana finančna vrzel meri razkorak med potrebami (povpraševanjem) in dostopnostjo (ponudbo) zunanjih virov.

Na podlagi odgovorov podjetij na vprašanja o dostopnosti in potrebah po finančnih virih ugotovimo **finančno vrzel** (obojestranska, enostranska, nevtralna) na ravni podjetja in nato podjetjem določimo ustrezno utež.

Obojestranska sprememba finančne vrzeli pomeni, da so se hkrati povečale potrebe in poslabšala dostopnost (finančna vrzel se je povečala; utež 1), in obratno, potrebe so se zmanjšale in dostopnost izboljšala (finančna vrzel se je zmanjšala; utež -1). *Enos-*

² Članek o metodologiji izračuna kazalnika finančne vrzeli je objavljen na: <https://www.bis.org/ifc/publ/ifcb36s.pdf>.

transka sprememba finančne vrzeli se nanaša na podjetja, ki so za en dejavnik, dostopnost ali potrebe, odgovorila, da se je povečal oziroma zmanjšal, za drug dejavnik (potrebe ali dostopnost) pa, da je ostal nespremenjen. Enostranski spremembi finančne vrzeli pripišemo uteži 0,5 ali -0,5. *Nevtralna sprememba finančne vrzeli* velja za podjetja, ki so na obe vprašanji odgovorila, da se stanje ni spremenilo oziroma da se je en dejavnik spremenil v eno in drugi v nasprotno smer. Za nevtralno spremembo finančne vrzeli uporabimo utež 0.

V izračunu upoštevamo samo podjetja, ki so na vprašanje o uporabi finančnih virov³ odgovorila, da so določen vir uporabila v preteklem obdobju oziroma da je določen vir za njih relevanten.

Na podlagi teh podatkov izračunamo **neto finančno vrzel za finančni vir** kot povprečje uteži (finančnih vrzeli) podjetij za finančni vir. Neto finančno vrzel množimo s 100, da jo izrazimo v odstotkih. S tem kazalnikom merimo razliko med deležem pozitivnih in deležem negativnih odgovorov za posamezen finančni vir. Z neto finančno vrzeljo za vire opredelimo neuskkljenost med dostopnostjo in potrebami po finančnih sredstvih. Če je kazalnik pozitiven, so se po mnenju podjetij njihove potrebe po finančnih virih povečale bolj, kot se je izboljšala dostopnost, kar pomeni, da se je finančna vrzel povečala. Obratno velja, če je kazalnik negativen; povečanje potreb po finančnih virih je bilo manjše od izboljšanja dostopnosti, finančna vrzel se je zmanjšala.

Skupni kazalnik finančne vrzeli za vse vire financiranja izračunamo tako, da podatke po virih združimo (povprečje) v kazalnik finančne vrzeli za podjetje. Na podlagi tega pa izračunamo skupni kazalnik (povprečje) za vsa podjetja in po velikosti podjetij (slika 15). Kazalnik finančne vrzeli je pozitiven, ko so potrebe po zunanjih virih financiranja večje od dostopnosti zunanjih virov. Če se potrebe po zunanjih virih financiranja povečujejo in njihova dostopnost znižuje, se finančna vrzel povečuje, in obratno, če se potrebe znižujejo in dostopnost izboljšuje, se finančna vrzel zmanjšuje.

³ Upoštevamo naslednje zunanje vire financiranja: (i) bančno posojilo, (ii) komercialni kredit, (iii) lastniški kapital, (iv) preko-račitev na tekočem računu, kreditna linija, negativno stanje na kreditnih karticah in (v) lizing. V izračunu upoštevamo samo podjetja, ki so v tekočem ali preteklih letih uporabila vir zunanjega financiranja.